

Միլիա Խաչատրյան
բ.գ.թ., ԱրՊՀ դոցենտ

ՎԱԶԳԵՆ ՕՎՅԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻ Ն ԵՎ ԲԱՆԱՍՏԵՂ ԵՐ

Վ.Օվյանը Արցախի գրական ընտանիքի այն բացառիկ դեմքերից է, ով, խՍՀՄ բռնատիրության ապագային տարիներին ճնշվելով գրաբնության պատենը, իր ստեղծագործություններում մերկացրել է ինտերնացիոնալիզմի քողի տակ Ադրբեջանի վարած հայահալած քաղաքականությունն Արցախում, որի նպատակը Արցախը հայաթափելն էր:

Սույն հոդվածում արծարծվում է Վ.Օվյանի՝ իր ապրած ժամանակաշրջանում Արցախի ճշմարիտ պատկերը ներկայացնող ստեղծագործությունները, որոնք նոր էջ են արցախահայ գրականության մեջ:

Բանալի բառեր՝ կեղծ, հակահայ, հակազգային, խՍՀՄ, գրաբնություն, մերկացնել, խիզախ, բնապետություն, ինքնատիպ, սկզբունքային, Արցախ, նպատակային, նենգ, ասիմիլացնել

Силва Хачатрян,
к.ф.н., АрГУ, доц. каф. литературы и журналистики,
Арцахский государственный университет

АРЦАХ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ВАЗГЕНА ОВЯНА

В.Овян - один из ярких представителей литературной семьи Арцаха, который в годы советского антинационализма, не обращая внимания на критику, выявлял в своих произведениях прикрываемую под маской интернационализма антиармянскую политику Азербайджана, целью которой являлась полная ассимиляция армянского населения Арцаха.

Проницательный писатель осуждает всю лживость интернациональной дружбы, обнажает коварную политику руководителей Азербайджана и зверства азербайджанцев в Арцахе.

В данной статье исследуются те произведения В.Овяна, в которых отображена реальная ситуация в Арцахе во времена азербайджанской тирании.

Ключевые слова – фальшивый, антиармянский, антинациональный, СССР, обнажать, цензура, тирания, смелый, патриот, оригинальный, принципиальный, Арцах, целевой, коварный, ассимилировать

Silva Xachatryan,
ASU, PhD in Philology, Associate Professor
Artsakh State University

ARTSAKH IN VAZGEN OVYAN'S WORKS

V. Ovyan is one of the bright representatives of the Artsakh literary family. Working in the times of the Soviet anti-nationalism, ignoring the criticism he revealed the covered behind a mask of internationalism anti-Armenian policy of Azerbaijan, which was aiming at a full assimilation of the Armenian population of Artsakh.

The shrewd writer condemns the falsity of international friendship, bares the treacherous policy of the leaders of Azerbaijan and the atrocities of Azerbaijanians in Artsakh.

In the given article the author investigates the works of V. Ovyan which display situation in Artsakh at the time of the Azerbaijani tyranny.

Keywords – false, anti-Armenian, antinational, the USSR, censorship, tyranny, courageous, the patriot, original, basic, Artsakh, target, artful, to assimilate

Վազգեն Օվյանը Արցախի գրական ընտանիքի այն հազվագյուտ դեմքերից է, որն իր գրչով ծառայեց թուրքական Ադրբեջանի կեղծ բարեկամության շղարշով սրողված, բռնության ճիրաններում հեծող Արցախ աշխարհին ու կապանքներ չհանդուրժող նրա հերոսական ժողովրդին, բանաստեղծական ազնիվ կրակներով այրվեց հայրենի բնաշխարհի գավերով՝ իր փայլուն երգիծանքի սահել մտրակը ճոճելով ոչ միայն ազգուրաց, դրածո իշխանավորների, խառնածինների, այլև նրանց պնակը հաճությամբ լիզող, իրենց մտավորական համարող հայագոհ գրչակների վրա, որոնց համար գրականությունը ոչ թե արվեստ է ժողովրդին ծառայելու համար, այլ փողովառքի տիրանալու արհեստավարժություն: Դիպուկ է նկատել ճանաչված լրագրող Գեղամ Բաղդասարյանը, գրելով, որ Վազգեն Օվյանի երգիծական ստեղծագործությունների «հերոսները» դեռ կենդանի են:

Կերպրկության հայահալած ժամանակներում ստեղծագործող գրողը, ի տարբերություն իր շատ գրչակիցների, երբեք չհաճոյացավ «վերններին», ինչպես վայել է ժողովրդի գրողին, անխաթար պահեց մարդու և բանաստեղծի իր քաղաքացիական աշինքնող նկարագիրը՝ իր կենսակերպով ցույց տալով, թե ինչպես պետք է ծառայի գրողը ժողովրդին, և ինչպիսին պետք է լինի ժողովրդի գրողը:

Գրողին ճանաչելու համար նրա ստեղծագործությունները բավարար հիմք լինել չեն կարող, քանզի բոլոր ժամանակներում էլ խոսքի ու գործի աղաղակող հակատություններն առկա են եղել, արվեստի աշխարհում՝ նմանապես: Վազգեն Օվյանը Արցախի գրական ընտանիքի այն ընտրյալներից է, ում ապրած կյանքն ու ստեղծած գրականությունը միանգամայն ներդաշնակ եղան:

Բոլորիս հայտնի է, որ դեպի ընթերցողի սիրտը տանող ճանապարհը գրողի ազնվությունն է, նրա կերտած տողի շիտակությունը: Մաքրագործող այս ազնվությամբ էլ Վ.Օվյանի տողը նվաճում է ընթերցողի սիրտը՝ նրան առնելով իր կախարհիչ գերության մեջ:

Վազգեն Օվյանի պոեզիայի զարկերակը հայրենասիրությունն է: Ընթացման մարդասեր բանաստեղծը հայրենիքի սիրով ու ցավով շաղախված իր քերթվածքներում երբեք ռազմի փող չի հնչեցնում և ոչ էլ հնազանդության ու համակերպման կոչ է անում: Արժանավայել ասարել մեր ապ ու պապերի արյամբ (այսօր նաև՝ մեր գավակների, եղբայրների և հայրերի արյամբ) սրբացած մեր հայրենիքում՝ հավատարիմ մնալով մարդկային ու ազգային այն ավանդական նկարագրին, որը ժառանգել ենք մեր նախնիներից. սա է բանաստեղծի պահանջն ու պատգամը:

Հայրենիքը՝ Արցախը, Վ.Օվյանի ուրախությունների ուրախությունը և հոգների հոգան է: Եվ գրականությունը դառնում է նրա փրկությունը: Այն Օվյան գրողի համար ոչ թե «պարաս պախտի խաղալիք», այլ ժողովրդին ու Հայրենիքին ծառայելու գործը գն է, հոգում կուտակված տագնապի ու ցավի արտահայտման միջոց: Նա բարձր պահեց գրողի փսմ կոչումը և գրականությունը երբեք չօգտագործեց որպես հաց աշխատելու միջոց: Վ.Օվյանը մարտիկ - բանաստեղծ է, և դա ցայտուն երևում է նրա հայրենասիրական քնարերգության մեջ: Կտրկովյան հայամերժ ժամանակներում ստեղծագործական սխրանք են նրա բազմաթիվ բանաստեղծությունները:

Որպես Թուր Կեմակի, Ադրբեջանի բռնատիրության ծանր ժամանակներում շողարձակել է Վ.Օվյանի խոսքը՝ բացահայտելով կողմերի տակ փակված ճշմարտություններ, որոնց ծարավի էր Արցախի ժողովուրդը, որի աչքի առաջ բազում անօրինություններ էին կատարվում, սակայն չէր թույլատրվում բարբառել այդ մասին: Ճշմարտությունը պետք է որոտար ազգի մարգարեն, նրա բանաստեղծը, ում կոչումը ժողովրդին ծառայելն է: Եվ Վ.Օվյանը, բարձր պահելով բանաստեղծի կոչումը, մեր սրբավայրերից խաչքարեր գողացող «Մուսուլմանի թռուներին» «երես չի տալիս» շատերի պես.

Հին գայլ է եղել այս նենգ աղվեսը,

Ուշ ենք հասկացել,

Մտել մեր տունը, թրքացրել է

Արցախի կենը, ուշ ենք հասկացել...

Թերևս, «ուշ հասկանալու» պատճառը կեղծ բարեկամության խլացուցիչ ճառերն են եղել, ինչպես բանաստեղծն է նկատում.

Այնքան արցունք խլեց Վանը իմ աչքերից,

Որ չիմացա՝ Արցախս ո՞նց գողացան...

«Եղբայրության» դրոշով քողարկված գավթիչների կեղծ վայնասունին ի պատասխան, բանաստեղծը գրում է.

Ավերելն ու թալանելը

Ձեր արհեստն է թեկուզ եղել,

Բայց աշխարհում ձեր երգերով

Ամենից շատ դուք եք լալիս:

«Տարին խիստ նահանջ էր», և երգի վերածված բողոքի ճիշդ շատ անգամ հնարավոր չէր հրապարակել: Ինչպես Հովհ. Ծիրազի «Ողբ Ղարաբաղին» ու մյուս անտիպները, այնպես էլ Վ.Օվյանի ձեռագիր բանաստեղծությունները տարածվում էին անտիպ: «Այս Ղարաբաղն է» և մյուս բանաստեղծությունները, դեռ մինչև գրքով հրատարակվելը, մեքենագիր ձևով հասել էին Արցախի ամենահեռավոր գյուղերը.

Ուրիշներից թոցրած երգը

Չայլանայի տաղ է դարձել,

Պատմությունը կեղծելն անգամ

Տգնտների խաղ է դարձել... -

դառնացած գրում է բանաստեղծը և հարց տալիս բարեկամ ձևացող երեկվա քոչվորներին.

Ախր, ինչպե՞ս մենք հավատանք

Երդումներին ձեր կեղծավոր,

Երբ գերված է Արարատը, -

Մեր ժողովրդի հավերժության խորհրդանիշը:

«Նահանջ տարիներին» երբեմն հուսահատվել է նա, բայց երբեք չի վիստովի: Դիմելով կեղծ բարեկամներին, մեր հավատի ու ազատության թշնամուն՝ նա գրել է.

Բայց իմացեք, թե ալլահն էլ

իջնի անգամ վերևից,

Մեր այս գերված Արարատին

դուք չեք կարող թալանել:

Կտրկովյան ազգակործան ժամանակներում, երբ երեսով դեպի Մայր Հայաստան քննելն անգամ հանգանք էր համարվում, շղթայված Արցախի համար տառապող գրողի սիրտը լցվում է ցատումով, և երբեմն, հոգեկան ծանր դրամայի պահին, գլուխ է բարձրացնում հուսահատությունը: Ասվածի վկայություն կարող է լինել Վահան Տերյանի «Մի՞թե վերջին պոետն եմ ես» տողը քնաբան կրող «Կկորչեն հավետ և փառք, և անուն» բանաստեղծությունը.

Քո ողբասացը կլինեմ վերջին,

Օտար ոտքի տակ տորված ածուղ,

Կլինեմ վերջին հառաչանքը քո:

Սակայն, բարեբախտաբար, դա կարճ է տևում, հուսահատությունը տնդի է տալիս, և բանաստեղծի արդար ցատումից շիկացած գրիչը, բարեկամի թիկնոցի տակ ծալված ու մեր տունը մտած թշնամուն ձաղկում է նոր թափով՝ անխնա ու աննահանջ: Ահավասիկ «Հուղային» բանաստեղծությունը, որի «հերոսը» դրածո կտրկովն է.

Դու ատում ես այն, ինչ հայկական է,

Մեսրոպագիր է ու մեսրոպատառ,

Քո դեմ մեր հայոց երգը ական է,

Եվ թուրք է հայոց երգը քեզ համար:

Բանաստեղծի ընդվզումն ահագնացող չափերի է հասնում Ռ.Պատկանյանի «Տիմի է՞լ լռենք» բանաստեղծության մոտիվներով գրած չափածո այս քերթվածքներում.

Տիմա է՞լ լռենք, երբայրք, հիմա էլ՞,
Երբ թուրքը եկել, մտնլ տունը մեր,
Ոտնատակ տվել այգի ու պարտեզ,
Օրը գերեկով անպատվում է մեզ:
Տիմա է՞լ լռենք, երբ մեր քաղաքում
Ծնյխի թռռները շիրաստ են երգում:
Տիմա է՞լ լռենք, երբ շողորորթը
Համբուրում է մեզ յանդրողի ոտը:

Բանաստեղծի կոչումը ոչ միայն բանարվեստով մարդուն դաստիարակելն ու մարդ պահելն է, այլև միշտ հալածական ճշմարտության ջանակիրը լինելը: Ուրիշ էլ ո՞վ, եթե ոչ բանաստեղծը պիտի «ամպի նման խուլ որոտա» ճշմարտությունը, երբ խոսքը ոչ միայն մարդկային հարաբերությունների կեղծիքին է վերաբերում, այլև արնախում թշնամու երկերեսանիությունը: Օվյանը խոսքի գեներով նշան է բռնում ուղիղ կեղծիքի վրա՝ պսակազերծելով սուտ առաքյալներին...

Ամեն ժայռի տակից «Լույս աղբյուր է բխում», անդունդների մեջ գետեր են շառաչում, լեռների լանջին թառած գյուղերում «վարդեր կան վառված արևի բոցով», արտեր կան ծփում ու երգեր սրտահույզ, որոնք նա որոնում է «հայրենախոս մագաղաթների տաղիկների մեջ» և փառք տալիս Արարչին՝ իր «աստղացող լեռնաստանի գնգում» յուսաբացների համար:

Վազգեն Օվյանի արգասականում միահյուսված են սերը, հպարտությունը, ցավը և ցասումը, քանզի բանաստեղծի սիրտը լաց է լինում, երբ «Ղարաբաղ է տեսնում»: Այլ կերպ լինել չի էլ կարող. Մայր երանից՝ Հայաստան հայրենիքից գատված նրա 10-րդ նահանգը՝ հերոսական Արցախը, «աուրբ նշխար էր շան բերանում»:

Բանաստեղծը հոգու աչքերով տեսնում է կուլիաների հետևում թաքնված սև յաթաղանը... Չնայած տնտեսական ակնառու «հաջողություններին» (միայն Ճարտար գյուղը տարեկան 12 000 տոննա քաղցրահամ խաղող էր տալիս Արդբեջանին), երիտասարդության լավագույն մասը թողնում, հեռանում էր ծննդավայրից: Այս ամենը և այն, ինչ չեն կարող տեսնել շատերը, տեսնում էր Վազգեն Օվյանը, տեսնում և չէր կարողանում լռել, որովհետև ազնիվ էր և ըմբոստ, որովհետև ատում էր մորթապաշտներին ու համակերպվողներին, հացի համար վիզ ծողներին: Նա չէր կարող չգրել.

Ղարաբաղ եմ ասում
Երգս թև է առնում,
Ղարաբաղ եմ տեսնում
Սիրտս սև է դառնում...
Ղարաբաղ եմ ասում
Երգաներ եմ հիմում,
Ղարաբաղ եմ տեսնում
Թևաթափ եմ լինում:

«Ղարաբաղ եմ ասում» տողով սկսվող այս բանաստեղծության շարունակության մեջ Օվյանը հակադրության միջոցով խաղաղ եղեռնը ուռանների թանձր ծխածածկությամբ սրողող իրականությանն և թվագյալ բարգավաճման հակադրմամբ արտահայտում է իր անհուն մորմոքը կործանվող բնաշխարհի համար: Ինչպես այս, այնպես էլ Օվյանի քնարերգության մեջ տեղ գտած իրապաշտական մյուս բանաստեղծություններում զգացվում է բանաստեղծի «արյունակցական» կապը հայ դասական քնարերգության բնապաշտական լիրիկայի անգուզական վարպետ, մեղմ գույների, նրբին երանգների ու խոր ասպրումների բանաստեղծ Համո Սահյանի հետ:

Բերված բանաստեղծությունը կառուցված է Հ.Սահյանի «Հայաստան ասելիս» քերթվածքի ոճական նմանությամբ:

Տարբերությունն այն է, որ Հ.Սահյանի նշված բանաստեղծության մեջ ճակարակ է խանդավառությունը՝ անհուն սիրով ու կարոտով աղեղուն, իսկ Օվյանի երկում խանդավառ սիրուն միահյուսված են ցավը և ցասումը: Բերենք բանաստեղծության վերջին երկու տողերը.

Ղարաբաղ եմ տեսնում...

Ա՛խ, ես ձեր ինչն ասեմ:

Բանաստեղծի սիրտը արցանի պես սեղմող նույն ցավը խորանում է շարքի «Ինձ ստիպեցին ուղտի պես չոքել» տողով սկսվող քերթվածքում: Տիրապի, հոգու դրամատիկ անկումներից հոգևոր մեծ արժեքներ են ծնվում. ճշմարիտ պոեզիան անկեղծ ու խոր ցավից ու այդ ցավի բոցում ողջակիզվելուց է արարվում...

Որքա՛ն խոր ցավ, անընդգրկելի սեր ու նվիրում, նաև ակնհայտ հուսահատություն կան հետևյալ քառատողերում.

Ես ամուր էի լեռներդ գրկել,
Քո հողի մեջ էր ուժն իմ առնացի...
Չկարողացան ինձ քեզից պոկել,
Բայց քեզ ինձանից ինչպե՛ս պոկեցին:

Եվ կա՞ ավելի պատիժ մի դաժան,
Քան այս գրկանքը՝ թիրտ ու ահավոր.
Երբ հողիդ վրա տները չեն քո տան,
Քո տնկած ծառը ու՞մ է հարկավոր:

Իրավ, «թիրտ ու ահավոր» է աներևակայելիորեն լկտի ու սանձարձակ այն փաստը, որ նավակին խորհրդային ընտանիքում ընդգրկված քոչվոր մեր «եղբայրը» մեր սեփական տանը, մեր քաղաքում գտնվող բուխին՝ Ստեփանակերտի մանկավարժական ինստիտուտին, «Մտորդային Աղբբեջանի 60-ամյակ» խայտառակ ու անհեթեթ անունն էր փայթաթել, կարծես թե իրենց պես երեկվա վաչկատունն ենք և չունենք Նարեկացի ու Մայրաթ-Նովա, Աբովյան ու Չարենց, Սիամանյոն և Հովհաննես Ծիրազ, և այդ նույն բուխում, մեր քաղաքում ու մեր տանը արգելվում էր «Հայոց պատմություն» առարկայի ուսուցանումը... Ահա թե ինչու Արցախի ազնվագույն գավակը գրել է. «Երբ հողիդ վրա տները չեն քո տան...»:

Օվյանի չափածոն շնչում է Արցախով և առ Արցախը տածած բանաստեղծի անեզրական սիրով: Բնության շնչավորման հիանալի օրինակներ կան Օվյանի պոեզիայում: Անվերապահորեն կարող եմք ասել, որ այստեղ նրա գրական ուսուցիչը Համո Սահյանն է, որի քնարերգության գույլալ ակունքներից «ջուր է խմել նաև Օվյանը՝ «խոսեցնելով» հայրենի Արցախի բերդերն ու տաճարները, սարերն ու ժայռերը, անձնավորելով թուփչ բնաշխարհը:

Մշտարթուն ցավը այն իրողության խոր գիտակցումի, որ «գանձերի հանք է, ճաքած մի գանգ է և կռվախնձոր այս Ղարաբաղը»:

Խոսում եմ վայ է,
Լռում եմ ցավ է,
Ո՞նց չասեմ հայ է
Այս Ղարաբաղը:

«Խոսում եմ վայ է», - մի ամբողջ դրամա է պարունակում բանաստեղծական այս տողը:

Յոթ միլիոնանոց Ադրբեյջանի՝ խորհրդային իշխանության կողմից օրինականացված բռնատիրությունն, ինչպես ծանր բռունցք, ճգնում էր հայաստանից կտրված հայկական մարզը, քամում ավիչը (հագարավոր տոննաներով միս, հացահատիկ, յապող և այլ մթերքներ էին հանձնում նրան՝ հայ հանրային տնտեսությունները) և շքերթ էր՝ ազգամերժ, հայ-ադրբեյջանական «բարեկամության» սուտ ու փուտ հանդեսներ, ճառեր, կերուխումներ՝ ուղեկցվող թմրեցնող մոլորաներով ու շիքյաստներով, կոմիտասամոռ ներգերով: Եվ վայ նրան, ով այս աճաբարություններից մի կողմ կանգնած, կփորձեր նայել երևույթների խորքը և իրերին իրենց անունը տալ: Ծախու հացկատակների ջանադիր օգնությամբ «նացիոնալիստի» պիտակը կկայցնեին իսկույն, կքշեին իր ապուպապերի հողից, իր տուն ու տեղից: Սա՛ լավագույն դեպքում, իսկ վատագույնը՝ Ադրբեյջանի բանտ. բանտի մեջ՝ բանտ...

Յնցող է «Հոտը գալիս է» բանաստեղծությունը: «Ճարիպթով ու մոլորամաթով» ծորուն նամագով, օքա վրանով և ամենագոր իրենց դուրանով գալիս են հոտին հատուկ ծուլությամբ, բայց հաստատակամ իրենց հին դավով: Մորելիս սև ամպի նման գալիս են բիրտ ու ահավոր.

Գալիս, ասում եմ՝
Սա մեր երկիրն է...
Մուտ են Գանձասարն
Ու Ամարասը,
Ճիշտը Ղուրանն է,
Մեկ էլ՝ նամագը...
Ավագոտ ու չոր
Տափաստաններից
Հոտը գալիս է,
Քոչը հետևից...

«Մորելիս սև ամպի նման ահարկու» այս քոչն ու հոտը, որ գալիս լցվում էին Արցախի հովիտները՝ զբաղեցնելով ամենաբերրի ու արգավանդ հողերը և սևալի նման խրվելով հայկական գյուղերի արանքը, ամենևին պատահական չէին: Դա խիստ գաղտնի և ամենայն խնամքով կազմված՝ հայոց Արցախը թուրքացնելու ծրագիր էր, որն իրագործվում էր անարգել ու փութաջանորեն: Մտավորականությունը, որը կոչված է լինելու ազգի պթափ ուղեղը, տեսնում էր այս ամենը: Նրա մի մասը ջայլամային կենսակերպն էր գերադասում՝ գյուղը թաղելով տաք ավազի մեջ, մի այլ մասը «բավական» ակտիվ «նղբայրություն» էր անում և ձոներ թնդացնում պանծացնելով ազերիների «մշակույթի երևելիներին» և «բարգավաճող» Ղարաբաղի համար երախտագիտությամբ աղեցուն, ճառեր էր ճամարտակում, երկտակվելով պաշտոնական Բաքվի առաջ: Ժողովրդի խիզախ ու ազնվագարն որդիները, նրա ճշմարիտ գրիչները՝ Լեոնիդ Հուրունցը, Բագրատ Ուլուբաբյանը, Ժան Անդրյանը և Վազգեն Օվյանը փորձում էին արթուն պահել ժողովրդի հիշողությունը և աղաղակում էին անիրավությունների դեմ...

«Հոտը գալիս է» բանաստեղծության առավել յոթերգական շարունակությունն է նրան հաջորդող «Դիւ յաման» տողով սկսվող քերթվածքը, որ բանաստեղծն ասելիքը չի թաքցնում, հստակ տալիս է օրհասական իրավիճակի միանգամայն իրատեսական պատկերը.

Դիւ յաման,
Կայծակ խփեց Մռավ սարին,
Վայ դիւ յաման,
Թորքը տիրեց մեր աշխարհին,
Յաման, յաման...

«Մելավի պես» եկող քոչը մեր հողից մեզ քշելու, ավերելու ընդգծված միտում ունեն, որի պատճառով էլ մեր «Թարթառը տնքում է տրտում»: Բանաստեղծությունն ավարտվում է հետևյալ քառատողով.

Դիւ յաման,
Հողը կենաց ծառս պոկեց,
Վայ դիւ յաման,
Սև ուղտը մեր դռան չորեց,
Յաման, յաման...

Համատարած կեղծիքի ու մորթապաշտության հեղձուցիչ միջավայրում, որ մոլախոտի պես փարթամանում էր ձոներգության ծանրին պատկանող գրական խոտանը, Վազգեն Օվյանը, ի տարբերություն իր գրչակների մի զգալի մասի, ոչ միայն հեռու է մնում այդ «տուա»-ներից, այլև դատապարտում է նմաններին, «նղբայրության» աչք ծակող և աչք փակող շքերթների հետևում բանաստեղծը խորը ներքնատեսությամբ զգում է դարանակալ դավն ու թաքնված դրամատիզմը:

«Մե՞նք» բանաստեղծության մեջ, որն ընդգրկված է «Լեռների լեզները» գրքի համանուն շարքում, դատապարտման խոսք է հնչեցնում գտնելով, որ աններելի է լինել այդ աստիճան «փխրուն ու փափուկ» միամիտ ու անխելք, թույլ ու վախկոտ» և կարճատև.

Մեր դուռն այնքան մեր ստի պես բաց է,

Որ մենք կարող ենք մեր տունը մտած

Ամեն հողայի Աստվածացնել...

Դեռ ավելին՝ բախտից գոհանալ, խաբել ինքներս մեզ, կարծելով թե «աշխարհը մերն է», և բանաստեղծը զայրացած հարց է տալիս.

Թե սա կոչվում է՝ ապրել մեծ կյանքով,

Հասպա ասացելք՝ խեղդվելը ո՞րն է:

Օվյան բանաստեղծի սերն Արցախի աշխարհի նկատմամբ անկաշառ է: Նա տեսնում, զգում էր, որ հայ ժողովրդի Արցախի հատվածին սեղմող օղակն օրավոր անտանելի է դառնում: Ի տարբերություն ընդդեմ ջայլամային կենսակերպ որդեգրած, գլուխ պահող իր շատ գրչակիցների՝ Օվյանը մշտադրօն է պահում բանաստեղծի իր խիղճը և տազնապի ձայն է հնչեցնում շերկնչելով «բաց ճակատով բախվել պատին»:

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, ԱրՊՀ դոցենտ Հեղինե (Լենա) Գրիգորյանը «Մեր լեռների նման միշտ անառիկ կամ վազզեն Օվյանի «Արցախականը» ծավալուն հոդվածում՝ գրված 1990-ին, նկատում է. Օվյանի «Արցախականն» այնքան է համահունչ մեր օրերին, որ թվում է՝ բանաստեղծը գրել է ոչ թե տարիներ առաջ, այլ հենց այսօր՝ արցախյան շարժման օրերին... Օվյանի տանայակ տարիներ առաջ գրած արցախյան թեմայով բանաստեղծություններն այժմեական հնչողություն և արցախյան հողի վրա ապրելու, գոյատևելու ելակետային խորհուրդն ունեն: Ահա թե ինչու կրկնակի հոգեհարազատ է մեզ Օվյանի արցախականը: Ասել է թե՛ մեզ հետ է ինքը՝ բանաստեղծը: Մեր պայքարի առաջին շարքում»:

Ավա դ, Օվյանը չտեսավ 1988-ին համաժողովրդական ցամաքն և համազգային ազատագրական շարժման հրդեհը հայրենի Արցախում, սակայն իր ապրած բոլոր տարիներին, նյարդի յուրաքանչյուր թելով նա զգացել էր նման փոթորկի հնարավորությունը, բաղձանքով սպասել այդ օրվան: Թմրած հանրությանը պայքարի կոչող, ազգային ոգին արթնացնող, սալ ու պապերից մեզ ավանդված համազգային սրբությունները պահպանելու կոչող զանգ է վ. Օվյանի յուրաքանչյուր բանաստեղծություն՝ հյուսված մեծ հայրենասերի ազնիվ, հորդահույզ ու տազնապալից ապրումներից: